

MAGASINET

for kultur og debatt

På lag med Komintern

BØKER

Kurt Jacobsen:
Moskva som
medspiller
I kommisjon hos
Falken Forlag, Oslo.
Pris.kr. 198,-

Vi står foran en omskriving av den internasjonale kommunistiske bevegelsens

historie av stort omfang. En rekke vestlige og østlige forskere er igang med arbeider som har ett viktig trekk til felles: De har tilgang til et skattkammer av ubrukte kilder i Kominterns arkiver i Moskva. Et svært interessant bidrag er en studie av stridighetene i Danmarks Kommunistiske Parti (DKP) 1928-1933 av Kurt Jacobsen. Hans arbeide bekrefter til fulle at tilvante oppfatninger av Kominterns forhold til de nasjonale partiene kan være feilaktige.

1927 – DKP foran sammenbruddet

DKP hadde vært igjennom en serie med alvorlige fraksjonskamper i siste halvdel av 20-tallet. I deler av partiet utløste et katastrofalt resultat ved folketingsvalget i 1926 – hvor partiet fikk 0,4 prosent av stemmene (5678) – et ønske om å gå inn i sosialdemokratiet. På venstre fløy i partiet sto en krets rundt Thøger Thøgersen og Richard Jensen, som målbevisst arbeidet for å kaste ledelsen. Etter mye

Aksel Larsen, senere formann i DKP og SF, taler under en av de første arbeidsloshetsdemonstrasjonene i 1931.

strev lyktes dette til slutt i 1927. Aksel Larsen, den senere partiformannen, var i Moskva. Der hadde han engasjert seg til støtte for Trotskij, Kamenev og Sinovjev mot Stalin, og høstet lite laurbær for det.

Kominterns 6. verdenskongress

Høsten 1928 avholdt Komintern sin 6. verdenskongress. På denne kongressen blei analysen av verdenssituasjonen drastisk endret. Til grunn for endringene lå en analyse av den imperialistiske økonomien: Verden sto foran en ny verdenskrise, skjerpning av de nasjonale klassekampene ville bli resultatet. Fascismen ville bli en ny dødelig trussel mot Sovjet og de nasjonale arbeiderklassene. Faren for krig ville bli overhengende ved at de vestlige imperialistmaktene ville finne sammen, og forsøke å løse sine problemer ved å knuse Sovjetunionen.

Av denne analysen trakk kongressen en rekke politiske konklusjoner: De vestlige sosialdemokratene som enten satt i regjeringsposisjoner eller sto i ferd med å erobre dem, ville bli tvunget til å forsvare statsmakten med stadig mer aggressive midler, de ville utvikle seg til sosialfascister. De ville alliere seg med ytre høyre mot arbeiderklassen. De måtte bekjempe med alle midler. Arbeiderklassen måtte velge mellom revolusjon og fascisme. Forsvaret av Sovjetunionen mot vestlige krigsforberedelser blei en hovedoppgave, som det hadde vært det under intervensjonskrigene etter den første verdenskrigen. Kommunistene måtte bekjempe sosialdemokratene, bygge revolusjonære komiteer og forberede seg på krig.

Internt i Sovjet utløste vedtakene på kongressen dramatiske omveltninger: Kollektivisering, drastisk satsing på rustninger, skjerpning av den politiske kampen. Kongressens vedtak om krigsfare kom til å bli en en ubrutt linje fram til utbruddet av verdenskrigen i 1939. For de nasjonale partiene – som DKP – kom vedtakene til å stille store krav til radikalisering av politikken, og til å høyne aktiviteten dramatisk. Det var å vente at et splittet parti som DKP ville knekke fullstendig sammen når det blei stilt overfor slike krav. Men slik kom det ikke til å gå. I samarbeid med Komintern kom DKP ut av krisene med et parlamentarisk gjennombrudd ved valgene i 1932.

Kampen for de arbeidsløse

Thøger Thøgersen og Richard Jensen hadde ført

Kopi av bilde i det danske politiets arkiver med følgende tekst: «Den kjente kommunist Ragnhold Andersen taler til folkemengden fra Oehlenschlägers statue foran det Kgl. Teater under demonstrasjonen for forlikretten, Kgs. Nytorv 3, den 7/4 1931 kl. 15.00. Da trafikken brøt sammen måtte hun fjernes med makt. Man kan herav lære, at det på disse steder må passes på for ettertiden». Ragnhold Andersen var medlem av DKPs politbyrå.

kampen mot det gamle høyre i partiet til ende, og følte at de hadde Komintern i ryggen. Men partikrisene fortsatte. Partiets arbeid lå nede, og blei utsatt for drepende kritikk i Moskva. Snart utviklet det seg en ny fløy under ledelse av Aksel Larsen, som hadde sin styrke i arbeidet for å reise de arbeidsløse til kamp. Nettopp dette arbeidet hadde Komintern i direktiv etter direktiv forlangt at partiet skulle legge større vekt på, nettopp utfra vedtakene på kongressen i 1928. I denne kampen gjorde de danske kommunistene sitt første landsomfattende gjennombrudd. Gjennom kampanjen for de arbeidsløse som i 1931 og 1932 utløste omfattende klassekamper i Danmark, snudde også utviklingen for DKP. Arbeid-

Kampen om ledelsen

Thøgersen og Jensen svarte med å organisere sin egen fraksjon, særlig knyttet til sjømannscella og arbeidet rundt den i København. Ledelsen i DKP svarte med å true med eksklusjoner av Thøgersen, Jensen og flere andre. Begge fraksjoner markedsførte sine posisjo-

ner overfor Moskva, ved å hevde at de andre saboterte kampen mot høyre og ikke støttet vedtakene fra kongressen i 1928.

Stilt overfor denne trusselen svarte Komintern ved å advare mot administrative og byråkratiske metoder i den politiske kampen, og forsøkte å dempe gemytten ved å sende ut representanter til Danmark, som oppholdt seg i lange perioder i landet. Enden på det hele blei at ledelsen i partiet regelrett blei tvunget til å trekke tilbake eksklusjonene. Mens Aksel Larsen blei godjent som den nye formannen, blei han samtidig tvunget til å godta den høylytte Richard Jensen som partiets ubestritte leder av sjømannsarbeid m.m. Bølgene la seg etter kritikker og sjølkritikker nøye over-

våket av Kominterns utsendinger.

Gjennombruddet

I 1932 hadde DKP vært igjennom det meste av opprivende indre strid. De katastrofale valgresultatene i 1926 og seinere i 1929, gjorde at partiledelsen innstilte på ikke å delta i valgene i 1932. Men Moskva var ikke enige: «Deres grunner til ikke å delta i landstingsvalget forstår vi ikke. Dere må til tross for vanskelighetene delta i valget. Selv om valgetsbestemmelsene var ennå mere reaksjonære, måtte vi gjøre det». Det var meldingen. Og den blei forstått. I stor hast kastet man seg ut i valgforberedelsene, først til landstingsvalget, og deretter til folketingsvalget samme høst. På tross av store vanskeligheter og deprimerende resultater tidligere, blei resultatet et veritabelt gjennombrudd. To kommunister blei valgt inn, på et program om revolusjon, klasse mot klasse, kamp mot fascismen og krig, forsvaret av Sovjet. Partiet blei med ett slag en maktfaktor i det danske samfunnet, og det på et ultra-venstre program. Det var med stor begeistring og håp for framtida at folketingsrepresentantene blei fulgt av 5000 demonstranter til åpningen av folketinget 30. november 1932.

Kominterns rolle

Komintern hadde spilt rollen som pådriver for å aktivisere partiet. De hadde aktivt bekjempet fraksjonsvirksomheten fra alle fraksjoner. De hadde sterkt advart mot administrative metoder. De hadde advart mot overdreven bruk av sosialfascisme-teorien i den politiske kampen. Med løpende innspill overfor danskene hadde de forsøkt å holde partiet samlet. Ikke minst hadde de klart å få «trotskisten» Aksel Larsen til å samarbeide med «stalinisten» Richard Jensen.

Kurt Jacobsens bok viser at Kominterns politiske virksomhet overfor DKP var noe ganske annet enn tvinge igjennom en likvidasjonspolitikk, i strid med danskernes vilje. Tvertimot la Kominterns fleksible arbeid åpenbart grunnlaget for gjennombruddet.

Samtidig som dette skjedde i Danmark, sto det tyske kommunistpartiet foran undergangen. Tre måneder seinere kom stormen. Hitler kom til makten og etterlot seg bare spredte illegale rester av det som hadde vært vestens mektigste kommunistparti. Partiet gikk til bunns med den samme ultra-venstre politikken som i Danmark skapte gjennombruddet.

LARS BORGERSRUD